

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1938 kl. 2 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 6, i anledning av väckt motion, II: 178, angående ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhälleliga uppgifter för den kvinnliga ungdomen.

I en inom Andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 178, har herr *Bagge m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en allsidig och skyndsam utredning angående åtgärder för att mera allmänt bereda den kvinnliga ungdomen ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhälleliga uppgifter i enlighet med vad i motionen anförts samt att Kungl. Maj:t för riksdagen måtte framlägga de förslag, vartill utredningen ger anledning. *Motionen*

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning begärt och erhållit skolöverstyrelsens yttrande över förevarande motion samt berett följande organisationer tillfälle att till utskottet inkomma med yttranden i ärendet, nämligen svenska skolkökslärarinnornas förening, svenska lantushållslärarinnornas förening, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, Fredrika-Bremer-förbundet, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, folkpartiets kvinnoförbund, svenska landsbygdens kvinnoförbund och allmänna valmansförbundets centrala kvinnoråd. Samtliga nämnda organisationer hava begagnat sig av det dem sålunda erbjudna tillfället. *Yttranden.*

Skolöverstyrelsen, som funnit den av motionärerna framkastade tanken, att genomgående av de av dem skisserade hemvårdskurserna för kvinnlig ungdom skulle göras obligatoriskt, knappast möjlig att realisera, anser det vara av stort värde, om staten gäve understöd till fortbildningskurser för lärarinnor vid skolor för yrkesutbildning i husligt arbete. Överstyrelsen ansluter sig såtillvida till motionärernas hemställan, att överstyrelsen tillstyrker utredning angående förbättrade understödsgrunder för skolor för husligt arbete samt angående därmed sammanhängande frågor i övrigt. — *Centralstyrelsen för svenska skolkökslärarinnornas förening* framhåller, att frågan om ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhälleliga uppgifter är av så stor betydelse och erbjuder så många problem, att en grundlig och allsidig utredning härav är i högsta grad påkallad. — *Styrelsen för svenska lantushållslärarinnornas förening* förklarar sig dela motionärernas uppfattning att hemvårdsundervisningen i den vidsträckta bemärkelse, som motionärerna lagt i ordet, i vårt land är i otillräcklig utsträckning beaktad och att särskild uppmärksamhet åt spörsmålet är

av behovet påkallad. Motionen befinnes väl motiverad och tillstyrkes. — *Sveriges husmodersföreningars riksförbund* instämmer i motionärernas hemställan. — *Fredrika-Bremer-förbundet* tillstyrker förslaget om utredning angående här ifrågakavande undervisningsområden. — *Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund* avstyrker den ifrågasatta utredningen. Motionens motivering befinnes sakligt alltför ensidig. Andra initiativ och andra utredningar bära redan löfte om en utveckling av utbildningsmöjligheterna på ifrågakavande område. — *Folkpartiets kvinnoförbund* ansluter sig till motionärernas hemställan. — *Svenska landsbygdens kvinnoförbund* har instämt i motionens syfte. — *Allmänna valmansförbundets centrala kvinnoråd* instämmer i motionens syfte och tillstyrker utredningen.

Utskottet. Utskottet anser i likhet med motionärerna, att allt som kan göras för att hemmen på bästa sätt skola kunna fylla sin utomordentligt viktiga uppgift också så vitt möjligt bör göras. Utskottet finner det därför högeligen önskvärt, att vår tids unga människor beredas tillfälle att inhämta sådana kunskaper och färdigheter, som göra dem dugliga att skapa verkligt goda hem. Utskottet sympatiserar därför livligt med tanken att ungdomen, i första hand den kvinnliga, skall få möjlighet att på bästa och ändamålsenligaste sätt lära sig vad i motionen kallas hemvård. Det förefaller emellertid utskottet som om motionärerna här sökt få med alltför mycket. Utskottet anser exempelvis, att utbildning i gasskydd ej bör förekomma i detta sammanhang. Då det torde vara otänkbart, att de ifrågasatta kurserna komma att ompäanna någon längre tid, anser utskottet lämpligt, att undervisningen koncentreras till det nödvändigaste och vill då i första hand nämna: hushållsgöromål, barnavård, sjukvård, hygien och samhällsetik.

Om denna undervisning skall meddelas i kurser, i vilka ungdomen kan deltaga samtidigt som den sköter sitt förvärvsarbete, eller i särskilda skolor, kanske av ungefär samma karaktär som folkhögskolorna, därom vill utskottet ej yttra sig men uttalar den förhoppningen, att en eventuell utredning skall klargöra vilken-dera av dessa vägar lämpligen bör beträdas eller om man med fördel bör söka sig fram på bådadera. Vad utskottet i detta sammanhang anser viktigt är att ungdomen, i varje fall den obemedlade, får tillfälle till fullt kostnadsfri undervisning.

Motionärerna ha tänkt sig, att den planerade undervisningen skulle meddelas åt de unga i åldern 18—20 år. Utskottet ifrågasätter, om ej tillträde till sådana kurser bör medgivas åt något yngre och framför allt något äldre ungdom, men anser särskilt viktigt, att den meddelas tidigast vid åldern 16—17 år. Vidare anser utskottet, att en obligatorisk skolköksundervisning för alla flickor i den ordinarie skolåldern bör bliva en god grund för denna fortsatta utbildning.

Till sist vill utskottet hävda, att ifrågakavande undervisning icke bör göras tvångsbetonad utan vara fullt frivillig. Utskottet avvisar därför bestämt den i motionen framskymtande tanken att undervisningen möjligen skulle göras obligatorisk.

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet alltså hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en allsidig och skyndsamt utredning angående åtgärder för att mera allmänt bereda den kvinnliga ungdomen möjlighet till ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhällseliga uppgifter i enlighet med vad i motionen anförts samt att Kungl. Maj:t för riksdagen måtte framlägga de förslag, vartill utredningen ger anledning.

Stockholm den 26 april 1938.

På utskottets vägnar:

CARL HOPPE.

Närvarande vid ärendets behandling i utskottet: herrar *Hoppe, Kyling, Persson i Vinberg, Tornegård, Karlsson i Granebo, Bäckström, Spångberg, Fredberg* och *Nilson i Eskilstuna*.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation.

av herrar *Persson i Vinberg, Bäckström* och *Spångberg*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

Vi dela motionärernas uppfattning att möjlighet bör finnas för den kvinnliga ungdomen att kvalificera sig för hemvård och därmed närbesläktade uppgifter.

Såsom skolöverstyrelsen i sitt yttrande erinrat om, äro också åtgärder i sådant syfte under förberedande eller kunna förväntas bliva upptagna till utredning. Därvid har man huvudsakligast tänkt sig, att undervisningen i hithörande ämnen skulle meddelas de unga under folk- eller fortsättningsskolestadiet genom bl. a. obligatorisk skolköksundervisning. Motionärerna syfta emellertid längre. Enligt deras mening bör en speciell utbildning av den kvinnliga ungdomen förläggas till 18—20 årsåldern.

Det synes oss vara betänkligt att till denna ålder förlägga en obligatorisk utbildning, enär flickorna redan då behövas för hemmets skötsel eller också vunnit anställning, varav de äro beroende. Motionärernas uppfattning att man på

en sådan utbildning skulle lägga den synpunkten, att den vore att betrakta som en allmän medborgerlig skyldighet för kvinnlig ungdom, kan knappast tolkas som något annat än att göra denna obligatorisk. Även om kravet på en för de i motionen angivna uppgifterna kvalificerad kvinnlig ungdom kan vara berättigat, bör dock i fortsättningen som hittills flickornas häg och fallenhet vara avgörande vid deras val av utbildning och levnadsbana.

De närmast till hands liggande åtgärderna på ifrågavarande område äro den obligatoriska undervisningen i hushållsgöromål i folk- och fortsättningsskolor jämte högre skolformer. Innan denna utbildning är genomförd och prövad, böra näppeligen nya och vidgade åtgärder vidtagas för utbildning i hithörande ämnen på ett högre åldersstadium. Prövas bör också vad skolöverstyrelsens förslag till kommunala husmodersskolor och det för riksdagen framlagda förslaget om hemkonsulenter på landsbygden kan leda till för resultat. I hemkonsulenternas arbetsuppgifter ingår bl. a. att lämna råd och anvisningar beträffande sådan allmän kurs- och upplysningsverksamhet vari ingå ämnena barnavård, hemsjukvård, socialhygien, vävnad, spånad och växtfärgning ävensom att ordna särskilda undervisningskurser med praktiskt arbete, föredrag och demonstrationer i matlagning och slakt, konservering, hemmets vård i allmänhet m. m.

Frågan om vilka komplement som kunna behövas för förbättrade utbildningsmöjligheter i de ämnen som i motionen anföras, har undersökts eller är föremål för utredning av bland andra befolkningskommissionen, hembiträdesutredningen, 1936 års yrkesskolesakkunniga och 1936 års lantbruksundervisningskommitté.

Då sålunda utredningsarbete pågår eller förestår, som berör de flesta av de i motionen behandlade spörsmålen anse vi, att resultatet av dessa utredningar bör avvaktas innan riksdagen på sätt motionärerna föreslagit avlåter skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t.

På grund av det anförda hemställa vi,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.